

Ekonomiutskottet

Klimatårsberättelse 2022

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Klimatårsberättelse 2022 (B 24/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- miljöråd Magnus Cederlöf, miljöministeriet
- naturresursråd Heikki Granholm, jord- och skogsbruksministeriet
- trafikråd Saara Jääskeläinen, kommunikationsministeriet
- ledande expert Bettina Lemström, arbets- och näringsministeriet
- ordförande Markku Ollikainen, Klimatpanelen
- Research Team Leader Tiina Koljonen, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- utvecklingsdirektör Juha Turkki, Climate Leadership Coalition ry
- ledande expert Janne Peljo, Finlands näringsliv rf
- expert Tuuli Hietaniemi, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands naturskyddsförbund rf
- Kansalaisjärjestöjen ilmastorahoitusryhmä.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter för bedömningen

Föremål för bedömningen är fjärde klimatårsberättelsen enligt klimatlagen som årligen lämnas till riksdagen. I och med en reform som trädde i kraft den 1 juli 2022 utvidgades klimatlagens tillämpningsområde till att gälla även markanvändningssektorn. I samband med reformen precisades och utvidgades också kraven på innehållet i klimatårsberättelsen på motsvarande sätt. Berättelsen har också utvecklats i enlighet med de önskemål som riksdagen framfört i samband med behandlingen av tidigare klimatårsberättelser.

Utlåtande EkUU 73/2022 rd

Enligt lagen ska man i klimatårsberättelsen rapportera om utvecklingen av växthusgasutsläppen och genomförandet av politiska åtgärder samt bedöma om de nuvarande och planerade åtgärderna är tillräckliga för att nå målen för de följande 15 åren och om det finns behov av ytterligare åtgärder. Det är dock inte meningen att årsberättelsen ska innehålla några konkreta förslag till ytterligare åtgärder. Dessutom rapporterar klimatårsberättelsen om hur målen i den klimatpolitiska planen på medellång sikt och i klimatplanen för markanvändningssektorn har nåtts samt bedömer läget när det gäller genomförandet av anpassningsplanen.

Ekonomiutskottet bedömer berättelsen utifrån sitt eget fackområde. Ekonomiutskottet har tidigare i sin bedömning av ärendet (se t.ex. EkUU 22/2020 rd — B 18/2020 rd och EkUU 37/2021 rd — B 18/2021 rd) särskilt betonat bedömningen av hur optimala styrmedlen är och vilka ekonomiska konsekvenser de har, den internationella klimatpolitiken som helhet och koldioxidhandavtrycket. Ekonomiutskottet har i flera sammanhang fäst uppmärksamhet vid den sektorspecifika och silomässiga granskning av klimatåtgärderna som beror på strukturen hos EU:s klimatpolitiska åtgärder, vilket försvårar bedömningen av åtgärdernas effektivitet och genomslag. Det innebär också en risk för deloptimering.

Klimatårsberättelsen i en föränderlig omvärld

Uppföljningen av klimatpolitiken på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå är en komplex och administrativt tung helhet. I detta perspektiv skapar klimatårsberättelsen en helhetsbild och sammanför väl utsläppsutvecklingen, målen och de beslutade åtgärderna inom olika sektorer och i fråga om vissa tvärsektoriella åtgärder.

Berättelsen är en omfattande helhet som beskriver utvecklingen av utsläpp och upptag av växthusgaser och hur väl dessa är förenliga med de klimat- och energipolitiska målen. Den är beskrivande till sin karaktär och varken innehåller eller möjliggör en bedömning av de olika åtgärdernas effektivitet eller ändamålsenlighet. Ekonomiutskottet har i flera sammanhang påpekat om principen om teknikneutralitet och kostnadseffektiv inriktning av klimatåtgärderna. Klimatårsberättelsen möjliggör ingen bedömning av hur dessa mål har uppnåtts, även om berättelsen i övrigt under årens lopp har utvecklats och utvidgats i en riktning som motsvarar riksdagens önskemål.

Att åtgärderna inom de olika sektorerna samlas ihop till en årsberättelse åskådliggör i och för sig framstegen inom olika sektorer och möjliggör bedömningen av var behovet av åtgärder är störst inom respektive sektor. Det råder för närvarande särskild osäkerhet inom markanvändningssektorn, som istället för att vara en kolsänka numera är en utsläppskälla. Enligt utredning till ekonomiutskottet har detta dock inte beaktats tillräckligt i berättelsen. De bedömningar av de planerade åtgärdernas tillräcklighet som klimatlagen förutsätter och behovet av ytterligare åtgärder för att uppnå klimatneutralitetsmålet är delvis bristfälliga. Därför är det minst sagt osäkert om den så kallade LULUCF-flexibiliteten kan räknas ansvarsfördelningssektorn till godo i ljuset av den nya utsläppsstatistiken. Det beror på hur kunskapsunderlaget och beräkningsmetoderna preciseras.

Ekonomiutskottet framhåller att årsberättelsen främst ska ge riksdagen möjlighet att diskutera aktuella klimatpolitiska frågor utifrån den senaste informationen. I det planeringssystem för klimatpolitiken som avses i klimatlagen tittar klimatårsberättelsen dock bakåt i tiden. Den berättelse som nu behandlas överlämnades till riksdagen den 27 oktober 2022 och granskningen gäller år

Utlåtande EkUU 73/2022 rd

2021. Utarbetandet av en heltäckande berättelse är en mycket tung och tidskrävande process, och 2022 har omvärlden för Finlands klimatpolitik förändrats kraftigt på grund av Rysslands anfalls- krig, energikrisen och förändringarna inom markanvändningssektorn. Även bakgrundskalkyler- na för planeringssystemet för klimatpolitiken bedöms ha blivit föråldrade. Ur denna synvinkel svarar berättelsen och behandlingen av den i riksdagen inte längre på behovet att föra en aktuell debatt.

Klimatåtgärder och den samlade bilden av ekonomin

Ekonomiutskottet betonar sambandet mellan klimatpolitiken och den ekonomiska politiken. Detta förstärks ytterligare av de aktuella förändringarna i omvärlden. Den senaste tidens utveckling har höjt priserna på fossila bränslen och utsläppsrätter inom EU och på så sätt ökat den relativa konkurrenskraften hos rena lösningar. Ekonomiutskottet har redan i samband med behandlingen av tidigare klimatårsberättelser framhållt betydelsen av så kallade koldioxidhandavtryck. Därför är det viktigt att man i de kommande klimatårsberättelserna granskar sambanden mellan klimat- och finanspolitiken och investeringarnas betydelse för utsläppsutvecklingen. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att särskilt följa hurdana investeringar med betydande utsläppsminskningar som håller på att genomföras i Finland.

Med tanke på klimatåtgärderna och helhetsbilden av ekonomin vore det viktigt att klimatårsbe- rättelsen skulle göra det möjligt att jämföra och granska klimatåtgärdernas nivå och effekter ock- så internationellt. En aktuell diskussion och ett kunskapsbaserat beslutsfattande skulle också tjä- na en jämförelse av hur ambitionsnivån för Finlands åtgärder ser ut på EU-nivå och global nivå. Det handlar inte bara om att bedöma de politiska åtgärdernas verkningsfullhet och kostnader utan också om att bedöma de positiva ekonomiska effekterna av dem, modellering och granskning av exportpotentialen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 73/2022 rd

Helsingfors 14.2.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Katri Kulmuni cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Matias Mäkyne sd
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Minna Reijonen saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättä sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Hilka Kemppi cent
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.